

فنگلیش: خط آینده‌ی فارسی؟

دکتر سعید سادات

که بار دیگر زبان فارسی در معرض بازنگری قرار گیرد و عده‌یی که ترکیه را شاهد مثال می‌آورند، می‌گویند خط فارسی را هم باید با حروف لاتین نوشت تا آموزش آن آسان‌تر شود. این پیشنهاد البته در مجامع فرهنگی و فرهنگستانی خریداری ندارد، اما واجب است که در مجله‌یی هم‌چون **ماهنامه‌ی حافظ** که محل اعتنا و توجه اصحاب فرهنگ است، مطرح شود. چرا که پیامک‌ها، به شرح مقاله‌ی مندرج در مجله‌ی شماره‌ی ۴۳، به مراتب بیش از دیگر وسایل ارتباطی رو به تزاید دارند. به حدی که به‌عنوان مثال تنها ظرف ۶ روز، از ۲۹ اسفند ۱۳۸۴ تا ۶ فروردین ۱۳۸۵، ۱۷۵ میلیون پیامک به قیمت تقریبی دو میلیارد تومان، به نواحی مختلف کشور ارسال شد. از این میان تنها سهم روز اول سال ۸۵ بیش از ۳۰ میلیون پیامک بوده است.

حالا سخن در این است که آیا پاسداری از خط فارسی به‌طوری که در شماره‌ی ۴۳ آمده است، یک وظیفه‌ی ملی‌ست یا به‌عکس به شرح نوشته‌ی مندرج در مجله‌ی شماره‌ی ۴۵ باید از تغییر خط پشتیبانی کرد؟ امری که در ترکیه سابقه دارد و قبلاً هم موضوع بحث واقع شده است. ■

دست خدا

دکتر فرشته نواده

دستی که دلی را به‌دست آورد،
خاطری را شاد کند، اشک غمی را
از گونه‌یی بزدايد، یا سرشک شوقی
را بر گونه‌یی روان سازد، دست
خداست!

□ در پی مقاله‌ی آقای دکتر ساسان سپنتا با عنوان «جنبش ملی برای پاسداری از خط فارسی» در **ماهنامه‌ی حافظ** در صفحه‌ی ۲۶ و ۲۷ شماره‌ی ۴۳ (امرداد ۱۳۸۶) و پاسخ نقادانه‌ی آقای سعدالله کبیری با عنوان «خط فارسی بهترین نیست»، در صفحه‌ی ۴۹ شماره‌ی ۴۵ (مهر ۱۳۸۶) **ماهنامه‌ی حافظ**، انتظار داشتیم به موضوع خط فنگلیش بیش‌تر پرداخته شود.

اس.ام.اس یعنی پیام کوتاه (پیامک) نخستین بار در سال ۱۹۹۰ در اروپا متولد شد و در ایران با تاخیر فراوان، در اواخر سال ۱۳۸۱ شمسی (اوایل سال ۲۰۰۳ میلادی) راه‌اندازی شد و مورد استفاده قرار گرفت. استقبال روزافزون از این رسانه، بحث زبان آن را مطرح می‌کند.

به لحاظ نوشتاری، پیامک‌ها به سه طریق انگلیسی، فنگلیش و فارسی ارسال می‌شوند.

از آن‌جا که تکنولوژی ارسال پیامک بر پیش‌فرض اولیه‌ی انگلیسی تعبیه شده است، طبعاً به کارگیری آن با این زبان فاقد هرگونه مشکلی است، اما ایرانیان خارج از کشور به دلیل این‌که همه‌ی مخاطبان ایشان در ایران زبان انگلیسی نمی‌دانند و کاربران خارجه‌نشین هم دستگاه‌هایشان حروف فارسی ندارند، برای ایجاد ارتباط با خویشاوندان خود در ایران از روش جدیدی استفاده کردند.

در این روش از حروف انگلیسی و گفتار یا کلمات فارسی استفاده می‌شود و به آن اصطلاحاً فنگلیش (فنگلیسی یا پینگلیش) می‌گویند. این روش بیش از این در برخی فرهنگ‌های‌های دو زبانه، برای آموزش زبان‌های فارسی به گویشوران بیگانه همانند انگلیسی‌زبانان یا آلمانی‌زبانان به‌کار گرفته شده است.

البته با گذشت زمان و با ظهور موبایل‌هایی که با زبان فارسی سازگار بودند، این مشکل در داخل ایران نیز رفع شد و در حال حاضر اکثریت پیامک‌ها در داخل کشور، به زبان فارسی نوشته می‌شوند. لیکن ارتباط ایرانیان داخل و خارج کشور هم‌چنان بر مدار استفاده از حروف لاتین برای گفتار فارسی می‌چرخد.

ظهور و رواج فنگلیش، توأم با دشواری‌های خط فارسی - از جمله نبودن حرکات (مصوت‌ها) در زنجیره‌ی خط، وجود حروف با بیش از یک صدا، وجود حروف هم‌صدا و اشکال مختلف حرف واحد و چسبیده‌نویسی حروف - موجب شده است